

RECENTE PUBLICATIES

BESPREKINGEN / REVIEWS

Hammond P.S., Benke H., Berggren P., Borchers D.L., Buckland S.T., Collet A., Heide-Jørgensen M.P., Heimlich-Boran S., Hiby A.R., Leopold M.F. & Øien N. 1995. DISTRIBUTION AND ABUNDANCE OF THE HARBOUR PORPOISE AND OTHER SMALL CETACEANS IN THE NORTH SEA AND ADJACENT WATERS. Life 92-2/UK/027, final report, Sea Mammal Research Unit, National Environment Research Council, Cambridge, 240pp.

De in totaal maar liefst elf auteurs die dit rapport hebben opgesteld verdienen de poedelprijs voor het maximaal onaantrekkelijk presenteren van de resultaten van een prachtig project: de integrale inventarisatie van de aantallen Bruinvissen in de Noordzee (SCANS-survey). De resultaten van de survey beslaan 25 pagina's, waaronder een luttele 4 pagina's oninspirerende tekst, 8 pagina's met tabellen en 14 met verspreidingskaarten. Om een voorbeeld te geven van de sprankelende soortbesprekingen (de tekst van de belangrijkste soort, de Bruinvis, beslaat wel 8 regels ...) laat ik hier de integrale tekst van de Dwergvinvis volgen: *"Figure 6.7 shows the distribution of the minke whales seen on the survey. Sightings were concentrated in the north-western North Sea (north of about 55°N and west of about 2°E). Several sightings were also made off the south coast of Ireland."* Nou, zo'n tekst lees je met rode oortjes. De kaarten zijn lelijk. Zo heeft Nederland één Waddeneiland, dat ergens ten noordwesten Den Helder ligt en de vorm heeft van Terschelling op zijn kant, de Zeeuwse Delta is getekend tijdens de St Elizabethsvloed. Alleen door hun plaats in zee zijn de Orkney en Shetland Eilanden te herkennen, de vorm van de beide archipels is hoogst opmerkelijk. Waarnemingen zijn als kleine zwarte stipjes weergegeven en om het de kijkers gemakkelijk te maken is de rest van de kaart ook in zwarte lijntjes uitgevoerd. Sommige figuren zijn helder afgedrukt met duidelijke belijning en belettering, andere lijken wel 5e generatie fotokopieën te zijn waarbij dan ook nog met de hand allerlei cijfertjes ingeknoeid zijn. Absoluut de limit is een foto van een onderzoeksschip, kennelijk eerst vier keer gekopieerd, toen scheef ingeplakt en omdat de contouren van het witte stuurhuis nu wel erg vaag geworden waren met pen een beetje bijgetekend. Aan de opmaak van het eindverslag van een project waarbij in een maand tijd 1.5 miljoen ECU werd uitgegeven om Bruinvissen te tellen had toch beslist wel iets meer aandacht besteed mogen worden.

Wat staat er wel in dit document? Een belangrijk, uitvoerig en gedetailleerd overzicht van de methode: hoe werden de waarnemingen gedaan, hoe werden die bewerkt en hoe werd het project georganiseerd. Kortom, hoe telt men nu eigenlijk zo'n moeilijk zichtbare soort als de Bruinvis. Het project heeft er toe geleid dat we nu eindelijk een idee hebben van de totale aantallen Bruinvissen in de Noordzee. Helaas was het een uiterst kostbare exercitie die niet vaak op deze schaal zal kunnen worden herhaald. Over de mogelijkheden van voor doelgerichte bescherming wenselijke monitoring van de Bruinvissenpopulatie zal nog diep moeten worden nagedacht. CJC

Hälterlein B., Fleet D.M., Henneberg H.R., Mennebäck T., Rasmussen L.M., Südbek P., Thorup O. & Vogel R. 1995. HANDLEIDING VOOR HET INVENTARISEREN VAN KUSTVOGELS IN HET WADDENGEBIED. Wadden Sea Ecosystem No. 3, Common Wadden Sea Secretariat, Wilhelmshaven.

Zes organisaties, betrokken bij de inventarisaties in het internationale Waddengebied, hebben een handleiding uitgegeven voor het inventariseren van broedvogels. De oerversie was Duitstalig en kromme, slecht vertaalde zinnen zijn het eerste wat opvalt. Zoals steeds in dit soort brochures komen we zeer merkwaardige opmerkingen tegen: "Gezien de grote betekenis van het Waddengebied voor broedvogels is een harmonisatie van de telmethoden wenselijk." Een vreemd argument. De auteurs stellen dat er behoefte was aan een aparte handleiding voor het Waddengebied. De eerdere handleidingen waren 'te algemeen' of te zeer op het land gericht. Dat mag zo zijn. Maar ik zou in plaats van een slordig, hier en daar geactualiseerd uittreksel van eerdere epistels graag een goed, op het Waddengebied toegespitst document willen hebben met heldere, strikte beschrijvingen van de geprefereerde methode. Helaas, het mocht niet zo zijn. Ik heb het document vergeleken met de handleiding van de Joint Nature Conservation Committee (Sula 9(4): 169) en met de Pudoc gids van Hustings en anderen (uitgegeven in 1985). Enkele voorbeelden: Scholekster, (methode) Pudoc schrijft "Lokaliseren van broedparen", de nieuwe gids schrijft "paren, individuen bij laag water, vogels op nest. Geen sozen (>6 vogels bijeen)" en de nieuwe gids voegt hieraan toe onder 'interpretatie': "wanneer het geen broed-indicerende waarneming betreft dienen tenminste twee waarnemingen te zijn verricht." De interpretatie in de Pudoc gids ga ik hier niet citeren, die beslaat 5 regels zinnige, Nederlandse, begrijpelijke tekst. De volstreekte nonsens in de nieuwe gids hoef ik verder niet te bespreken lijkt me. 1 - 0 voor Pudoc. Pudoc schrijft bij de Eidereend dat men "nesten kan tellen waarop een ♂ of een ♀ zit te broeden". Ik denk dat het eerste ♂ Eider op een nest nog gevonden moet worden, maar Sula stelt zijn pagina's ter beschikking voor een waarneming! De nieuwe gids stelt voor om "(baltende) paren of parengroepen, eventueel bezette nesten te tellen." De verdere uitleg bij 'Interpretatie' of 'bijzonderheden' geven ook weinig houvast. 0 - 0. Het is zonde van de ruimte om meer voorbeelden te geven, maar de belangrijkste kritiek is, de gesuggereerde methode is onduidelijk. Ofwel is de suggestie voor meerdere uitleg vatbaar, ofwel is er sprake van alternatieven zonder dat daarbij een waardeoordeel gegeven wordt. Wat heeft men nu het liefst? Hoe kan hieruit in hemelsnaam een standaardisatie groeien? "Wanneer mogelijk dient het aantal paren gebaseerd te zijn op meerdere nestentellingen, anders paren of individuen bij nest" (Lepelaar). Waarom zijn twee nestentellingen beter dan één enkele? Als er toch paren bij het nest worden geteld, worden lege nesten dan overgeslagen? Wat moet ik nou als eenvoudige teller? Hoe moet ik die 'meerdere tellingen' dan over het seizoen spreiden? Geen advies.

Het onderdeel veldkenmerken van Noordse Stern en Visdief (Bijlage 1) hadden de auteurs beter aan de makers van goede veldgidsen kunnen over laten. Staat uw stern sierlijk of loopt hij behendig, heeft de onderzijde een variabele grauwe weerschijn of een vaalgrauwe gloed, als uw stern bovendien geen gelijkmatige en diepe maar korte wat elegantere vleugelslagen heeft, dan weet u het natuurlijk wel. Geciteerd wordt ene Barthel die zelfs van een schijnprobleem spreekt: omdat "wanneer men op de goede veldkenmerken let, een 100% zekere determinatie mogelijk

is." Ik zou toch maar liever de pas uitgegeven DBA gids over sterns meenemen.

Hoe is deze handleiding tot stand gekomen? Ik weet het niet, maar ik heb sterk de indruk dat op een goede dag iemand riep "Donders, we zouden nog een handleiding maken...helemaal vergeten". En de week daarna was het document toch af. Toch op tijd. En bedroevend slecht. Toekomstige samenstellers wil ik dringend aanraden om de opzet, inhoud en uitvoering van de JNCC handleiding eens goed te bestuderen. Zo doet men dat.

CJC